

seket *Mügel* szerint akként kell értelmezni, hogy a hitelező a dollár értékcsökkenése következtében ne kapjon kevesebbet az eredetileg szem előtt tartott márkaösszegnél.

Úgy hiszem, hogy mindezekből a mi bírói gyakorlatunknak is le kell vonnia a tanulságokat. Minálunk talán ritkábban, de azért mégis elfordulhatnak oly esetek, midőn a dollár vagy font valorizációjának kérdése bíróság elé kerül. Szerintem a bíróságnak nálunk is azt kell keresnie, mi volt a felek szerződéskötés-kori akarata és hogy evvel a szerződéskötés-kori akarral összeegyeztethető-e az, hogy a hitelező szenvedjen kárt a világ két legerősebbnek tartott valutájának értékcsökkenése miatt.

Dr. Vágy József.

Harmadikok javára történő marasztalás. A Polgári Jog mult évi novemberi számában e címfelirat alatt megjelent cikk kiegészítéséül érdemes megemlíteni a kir. Kúria P. VII. 1.549/1933. számú határozatát, amely az alábbi kijelentést is tartalmazza: „a felperesnek . . . módjában áll marasztalás iránt indítható perben kérelmét a hitelezők javára, vagy bírói letétbe helyezés iránt is előterjeszteni”. Ez a kúriai ítélet is, amelyet egy más tanács hozott meg, mint az előző perben említett kúriai ítéletet, nyíltan deklarálja a harmadikok javára előterjeszhető kérelem megalapozottságát. Nem von le ennek az ítéletnek a mi kérdésünk szempontjából való jelentőségéből semmit, hogy ezuttal a Kúria nem a harmadik javára előterjesztett marasztalás, hanem a harmadik javára marasztalás helyett előterjesztett bírói letétbehelyezés iránti per lehetőségét mondja ki.

B. S.

Kártérítési felelősség antiszociális magatartásért. A kártérítési jog a modern magánjog azon része, amelynek terén a jogfejlődés a speciális-méltányossági szempontok térhódítása kapcsán a legnagyobb arányokat öltötte. A lehetőségek e téren még ma sincsenek kimerítve, mert a kártérítési jog rugalmasságánál és körülhatárolatlanságánál fogva mint a társadalmi és gazdasági fejlődés folytán adódó új helyzetekben a formális jog elégtelensége és rigiditása következtében előálló hézagok kitöltője s mint a legkülönbözőbb szociális és gazdasági méltánytalanságok korrekтивuma állandó alakulásban, változásban és fejlődésben van. Milyen korlátlan teret és mozgási lehetőséget enged például Magánjogi Törvényjavaslatunknak az objektív felelősségről szóló és a bírói gyakorlat által már teljes egészében consecrált 1737. §-a a bírói kogníciónak az élet- és társadalmi viszonyok figyelembevételével való érvényesülésre!

A kártérítési jog igen gyakran a formális, — kodifikációval kimerített vagy kimeríthető, — jog és az erkölcsi igazság közötti összekötőkapocs szerepét töltvén be, felvethető az a kérdés, hogy nem lehet-e az erkölcsi parancs, a kategórikus impe-

rativusz ellen vétőt — ha eljárása jogszabályba nem is ütközik, — bizonyos különösen szembeszökő esetekben az antiszociális magatartásával másnak okozott kár erejéig felelőssé tenni. Elsősorban arra az esetre gondolunk, amikor valaki, aki anélkül, hogy ezzel reá kár vagy veszély származott, vagy hogy ez neki nagyobb fáradságába került volna, megakadályozhatta volna, hogy harmadik személyt kár érjen, ezt megtenni tudatosan elmulasztotta. (Tegyük fel például, hogy valaki a Duna partján állva szó nélkül végignézi, amint egy vak ember, aki nem látja a folyót, belezuhan és megfullad.)

A szerződésenkívüli magánjogi felelősség a vétkekesség elvén épül fel. A vétkekesség ténykedést tételez fel, valamely cselekménytől való tartózkodás iránti kötelezettség megszegését, vagy pedig, amint Joseph Rubaert mondja, „abstention dans l'action”-t, azaz az aktivitási szférán, az egyén számára a természet és a jog által kijelölt „Ationsradius”-on belül való tartózkodást, pozitív értelemben vett nem-tevést: mulasztást. A fenti esetben azonban az egyén ezen a számára kijelölt „Aktivitátsfeld”-en kívül tartózkodott az egyébként lehetséges cselekvéstől!

A büntetőjogban ez a tényállás a „delictum commissum per omissionem” esete. A devoir d'assistance több európai ország büntetőtörvénykönyvében kodifikálva is jelentkezik, így a hollandi büntetőtörvénykönyv 450. §-a, az olasz 387. §-a, a norvég 389. §-a a betegek és sebesültek kötelező segítségét kimondó rendelkezéseikkel magukévá tették a „principe de la repression de la non-intervention”-t.

Másképpen áll azonban a magánjogi felelősség kérdése. Ha a magánjogi kártérítési felelősséget megakarnók konstruálni, ehhez a következő elemek volnának adva: a vétkes tartózkodás: („abstention fautive”: megvolt a lehetősége és a fizikai alkalm: a közbelépésre és nem lépett közbe), a negatív értelemben vett okozati összefüggés (ha közbelépett volna, a kár nem következett volna be) és a tényleges kár. Hogy azonban a magánjogi felelősség az ily természetű vétkeség és okozati kapcsolat alapján mai magánjogi gondolkodásunk mellett megállapítható-e, bizony felettebb kétséges. A francia doktrinában Campion („La notion d'assistance en droit privé”) és Cohin („L'abstention fautive”) exponálják magukat a „vétkes közöny” magánjogi szankcióval való ellátása érdekében. Cohin jogszabályilag lefektetni kívánja, hogy: „Quiconque est témoin d'un danger menaçant une personne ou ses biens est obligé de secourir cette personne dans la limite de ses forces. Le juge appréciera la nature du danger par rapport aux facultés de la personne, qui aura du intervenir. La personne qui aura refusé son concours sera tenu responsable en même temps au point de vue civil dans les limites de l'article 1382. du C. C. VI.” (A Code Civil 1382. §-a a következőképpen hangzik: „Tout fait quelconque de l'homme qui cause à autrui un dommage oblige celui, par la faute duquel il est arrivé à le réparer.” Ezt az 1383. §. még kiegészíti, mondván: „Chacun est responsable du dommage qu'il a causé non seulement par son fait, mais encore par sa négligence.”)

geance ou par son imprudence." Ezen paragrafusok szövege meglehetősen tág interpretációs lehetőségeket enged. Kereteikbe sok minden beleilleszhető.)

A francia joggyakorlatban a fenti álláspont eddig nem hatolt keresztül. A Cour de Cassation azonban nemrégiben kártérítésre kötelezte a bérbeadót, mert lakójának kérését, hogy nála való bérlői mivoltát írásban igazolja, azzal az indokolással, hogy őt erre semmiféle jogszabály nem kötelezi, megtagadta: ezáltal a bérlőnek kárt okozott.

Megjegyezzük, hogy a fent ismertetett „devoir d'assistance”-szal némi affinitásban látszik állani a M. M. T.-nek a kárenyhítési kötelezettségről szóló 1112. §-a, amely kimondja, hogy a kártérítés megállapíthatósága és összezszerúsége szempontjából figyelembe veendő, ha a károsult a károsítónak az általa tudott fenyegető következményekre való figyelmeztetését elmulasztotta. A Kúria egyébként az elvi döntések egész sorában tette magáévá ezt a felfogást.

Hasonló gondolatmenet látszik továbbá az alapjául szolgáló harmadik személy okirattelmutatási kötelezettségét konstituáló és a M. M. T. 1747. §-ában foglalt szabálynak. Ez a szabály egyébként a tanú okirattelmutatási kötelezettsége kapcsán a Pp. 308. §-ában is kifejezésre jut, sőt, ezen törvényszakasz utolsó bekezdése utal is arra a kártérítési kötelezettségre, amely a tanut a felmutatási kötelezettség alaptalan megtagadása esetén terhelheti.

Ide, a „devoir d'assistance” körébe tartozik ezenkívül a magánjogi végszükség esete (M. M. T. 497. §., német B. G. B. 904. §., svájci B. G. B. 52. §.), az „expropriation pour cause d'utilité privée”, amint Demogue nevezi.

Az ezen joggal való élés, csakúgy, mint a joggal való élésnek a tulajdonos által való jogtalan megakadályozása kártérítési kötelezettséget von maga után. „Man mag sich angriffsweise retten, aber auf eigene Gefahr” (Unger). Az idegen dolog felhasználása által a tulajdonos számára előállott kár *objektív* összege a felhasználó által megtérítendő. A kártérítés iránti jogot a doktrina itt a jogtalan gazdagodásra alapítja, mert a más dologának feláldozása által a saját dolgát megmentő ezzel a dologgal gazdagodott. (Klupkens és Champion).

Másrészről viszont, — mint már érintettük, — kártérítésre kötelezhetőnek kell lennie a felhasználni kívánt dolog tulajdonosának is, ha az a dolog átengedését jogtalanul, (a kritériumok fennforgása esetén), megtagadja. A kártérítés a segítség megtagadása következtében beállott kár összegéig terjedhet.

Említsük meg még, mint hasonló természetű, szociális alaptónusú jogintézményeket: a szükségbéli utat, a szomszédjogot és általában a szolgalmi jogokat.

Ime tehát néhány példa: hogy töri át az érdekek rideg matematikáját a szociáletikai szempont, kapcsolatban tartván: imígyen a magánjogot minden jogok eredendő forrásával és egyedüli igazolójával: az erkölccsel. Dr. Mittler Hugó.